

Miroslav Slavíček

GRADA®

Chováme

HADY

Kompletní příručka pro začátečníky i pokročilé

CHOVÁME HADY

Chováme
HADY

Miroslav Slaviček

CHOVÁME HADY

Kompletní příručka pro začátečníky i pokročilé

Miroslav Slaviček

Jako svou 9203. publikaci vydala Grada Publishing, a.s.,
U Průhonu 22, Praha 7,
obchod@grada.cz, www.grada.cz

Fotografie Miroslav Slaviček

Ilustrace Ilona Špačková

Odpovědná redakce Hana Fruhwirtová

Jazyková redakce Ivana Vaňkátová

Sazba Miroslav Ferdinand

Počet stran 144

První vydání, Praha 2024

Vytisklo TISK CENTRUM s.r.o., Moravany u Brna

© Grada Publishing, a.s., 2024

Autor © Miroslav Slaviček, 2024

ISBN 978-80-271-7230-6 (ePub)

ISBN 978-80-271-7229-0 (pdf)

ISBN 978-80-247-0597-2 (print)

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy:

Některé informace a reálie byly upraveny tak, aby odpovídaly situaci v České republice.

Popisované metody a postupy jsou osobním názorem autora a vydavatel nenese odpovědnost za jejich uplatňování v praxi.

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

Automatická analýza textů nebo dat ve smyslu čl. 4 směrnice 2019/790/EU a použití této knihy k trénování AI jsou bez souhlasu nositele práv zakázány.

OBSAH

Slovo úvodem	7
Důstojnost, vážnost a korektnost v teraristice, a nejen v ní.....	14
O hadech všeobecně a některé zajímavosti	19
Hada ano, či ne – klady a zápory při chovu	29
Co nás během chovu může potkat – nečekané události a případné nemoci	39
Jaký had je k chovu vhodný	51
Kde hada koupit	62
Nejvhodnější had pro začínajícího chovatele	69
Terárium a jeho vybavení.....	72
Chov hada a manipulace s ním.....	95
Hadí svlek.....	100
Páření hadů a odchov mláďat.....	104
Zimování hadů	115
Rozkrmování hadů	119
Určení pohlaví	125
Základní slovník teraristy	129
CITES.....	137
Základy genetiky	139
Slovo závěrem	142

SLOVO ÚVODEM

Na začátku mi dovoluňte, abych se vám představil a napsal něco málo o sobě.

Jmenuji se Miroslav Slavíček a pocházím z Jižní Moravy. Mnozí z vás mě znají jako majitele nebo „administrátora“ mých internetových stránek www.chovamehady.cz nebo facebookových stránek: Chováme hady.

Díky tomu, že se hadům věnuji již hodnou řádku let, a protože dělám zejména mezi dětmi osvětu o chovu hadů, mě mnozí znáte i z osobního setkání. Případně jsem s mnohými z vás komunikoval a komunikuji e-mailem či telefonicky.

Hned v úvodu by bylo zřejmě vhodné, abych se zmínil, co mě vedlo k založení mých internetových stránek, poskytování poradenství, sepsání této knihy (napsat tuto knihu pro mě nebylo nijak jednoduché a bylo časově velmi náročné. Každé písmenko, které zde čtete, jsem osobně ťukal do klávesnice, poté vše několikrát četl, upravoval, vymazával, znovu přepisoval až do této konečné podoby). Odpověď, proč vznikly mé webové stránky, facebookové stránky a tato kniha, je v podstatě jednoduchá. Vzpomněl jsem

si na své hadí začátky (1995), když jsem hledal nějaké informace o hadech a o chovu těchto úžasných tvorů v domácích podmínkách.

V dětství, když jsem začal uvažovat o tom, že bych choval hady (nebo alespoň jednoho) doma, internet ještě neexistoval a informací bylo velmi poskrovnu. Také moji rodiče z mého hadího zájmu nebyli vůbec nadšeni – nebo ještě lépe řečeno, měli hned jasno: „žádný had nebude“. Ono v době mého dětství, v dobách totalitního režimu, se jednak had sháněl o mnoho obtížněji než nyní, o nalezení jakýchkoliv informací o chovu hadů ani nemluvě.

Svého prvního hada jsem si pořídil až na žádost svého mladšího syna, a to už bylo v době, kdy i internet v České republice postupně zdomácňoval a zažíval obrovský rozmach, ale stále byl ještě v totálních začátcích. Informací bylo relativně mnoho. Když jsem začal hledat rady o hadech, které by se hodily pro naprostého začátečníka, jak je chovat v běžných domácích podmínkách, abychom nemuseli přestavovat polovinu nábytku v domě nebo bytě, informace o tom, co had potřebuje, jaké jsou klady a zápory a podobně, byl jsem popravdě řečeno ze všech těch různých rad zmatený. Stránek o hadech se vyrojilo opravdu mnoho, ale informace na nich byly jen částečné nebo naprosto rozdílné, případně naprosto zavádějící nebo i nepravdivé, ale to jako začínající chovatel vůbec netušíte. Vše zjistíte až po delším čase, kdy nabíráte zkušenosti a s odstupem času tyto rady z internetu vyhodnotíte. Jako naprostý začátečník nevíte, jak se v tom množství rozdílných informací vyznat, protože každý tvrdí něco jiného a každý prohlašuje, že je zkušený chovatel.

Dalším problémem byl fakt, že většina těchto webových stránek byla zaměřena na to, že někdo chová hady a ty vám kdykoliv

prodá. Nic víc, nic míň. Ale další rady vám buď nepodal vůbec, nebo jeho odpovědi byly více či méně jen obecné a komunikace byla často i arogantní. Zjednodušeně řečeno, už tenkrát se vyrojilo spousty „rádoby chovatelů“, kteří se bohužel zaměřovali pouze a jen na zisk z prodeje odchovaných mláďat. S postupem času se podobných „prodejců“ vyrojilo daleko více.

Na velmi málo internetových stránkách jsem našel informace o chovu hadů. Co had potřebuje a v jakých podmínkách ho nejlépe chovat. Naprosto mi chyběly nějaké informace či stránky, na kterých bych se dozvěděl vše potřebné o chovu hadů v domácích podmínkách, včetně ochoty majitele stránek vždy poradit. Prostě jedny stránky, kde by informace na nich uvedené byly ucelené, komplexní, a hlavně přehledné a já již nemusel nic nikde jiného hledat. Nejlépe i s kontaktem na majitele takových stránek, kterého bych mohl kontaktovat a ten by mi ochotně poradil. Na některých stránkách byly informace značně zkreslené a bylo z nich patrné, že daný chovatel chce pouze vydělat a nějaká kvalita jde úplně mimo jeho rozsah zájmů. Bohužel jsem se setkal i s takovými přístupy jednotlivých majitelů stránek, kdy odmítali cokoli poradit a vůbec se s vámi i bavit, a to zejména, pokud jste hada nekoupili právě od nich. Několikrát jsem se setkal s podobným přístupem některých „chovatelů“, kdy mě mnozí z vás psali a žádali o radu. Psala mi i jedna chovatelka a prosila mě o pomoc, když majitel, od kterého hada koupila, s ní již odmítl komunikovat, protože nastal nějaký problém. Prostě hada již prodal, peníze utřil a nic více ho nezajímalo. Bohužel podobné přístupy (ani ne chovatelů, ale spíše prodejců) nejsou výjimečné.

Proto jsem se před několika lety (r. 2009) rozhodl založit vlastní internetové stránky www.chovamehady.cz, kde se snažím

všem bez rozdílu poradit. Podle ohlasů a návštěvnosti mohu ve vší skromnosti říci, že se mi podařilo vytvořit stránky, které jsou vcelku populární a zejména pro začínající chovatele přínosné, poučné a rádi se k nim vrací. S postupem času a vznikajících nových internetových platforem jsem založil i stejnojmenné facebookové stránky: Chováme hady.

Chovem nejedovatých hadů, tedy škrtičů se zabývám již řadu let. Jsem obyčejný nadšenec, kterému se stal chov hadů velkým koníčkem. Nestojí za mnou žádní sponzoři, kteří by můj chov nějak dotovali, nejsem ani žádný profesionální fotograf ani spisovatel. Proto prosím o určitou shovívavost při čtení i při prohlížení fotografií. Vše píše sám, fotím si sám a snažím se, aby vše bylo srozumitelné zejména pro laickou veřejnost, pro kterou jsou mé informace určené především.

Tuto knihu jsem začal psát na četné a opakované žádosti mnohých z vás. Dlouho jsem zvažoval, zda knihu napsat, nebo ne, ale nakonec jsem se rozhodl, že se o to pokusím. V okamžiku psaní této knihy, respektive tohoto „prologu“, nevím, zda se najde vydavatel, který ji vydá. Ale v případě, že bych nenašel vydavatele, jsem již nyní rozhodnutý knihu alespoň nabídnout jako e-knihu v elektronické podobě, jako e-book pro elektronické čtečky knih. V opačném případě si tuto knížku koupíte ve svém knihkupectví a, jak nyní doufám, tak se právě stalo a vy v ní právě listujete. Případně jste dostali tuto knížku jako krásný dárek a se zájmem ji nyní začínáte číst.

Při psaní jsem se snažil, aby tato kniha byla přínosem hlavně pro začínající chovatele, případně pro ty z vás, kteří o chovu teprve uvažují. Nebo i pro ty, kteří si již hada pořídili a nyní se chtějí o chovu samotném něco dozvědět.

Možná vás napadá, proč vznikla další knížka o chovu hadů, když na našem trhu již podobné jsou.

Pravdou je, že na našem knižním trhu jsou k dostání knihy o chovu nejrůznějších druhů hadů. Co však v takových publikacích postrádám, je to prosté a čisté chovatelské nadšení. Tím samozřejmě nechci říci, že takové knihy jsou špatné, ale mám prostě pocit, že autor toto píše s tím, že za to dostane zapláceno. Tím nechci nikoho napadat nebo zpochybňovat jeho znalosti nebo zkušenosti. Určitě má znalosti s chovem hadů, ale většinou jsou to zkušenosti zprostředkované od jiných chovatelů – nikoliv zkušenosti vlastní, nebo jsou to jeho vlastní zkušenosti s chovem v chovných zařízeních a podobně, ale s chovem hada doma zkušenosti buď nemá, nebo je již ve své profesionalitě opomněl uvést. Toto vše vede k tomu, že vznikne kniha, která sice v základu poradí začínajícímu chovateli, ale ta prostá praktičnost zejména s chovem hada v běžných domácích podmínkách a s tím spojenými různými problémy a postřehy ze samotné praxe tomu prostě chybí.

Tyto knihy bývají většinou zatížené informacemi, které jsou pro začínajícího chovatele, který si knihu koupil, ve své podstatě k ničemu a takřka vůbec je nevyužije. Uvedu jeden malý příklad: začínající chovatel, který nikdy hada neměl a teprve si shání informace, co vše si před jeho zakoupením musí pořídit, v jakých podmínkách by se měl had chovat atd..., a otevře brožuru nebo knihu, kde jsou na několika stránkách velmi podrobně popisovány problémy s genetikou, jaké jsou možnosti vzniku barevných mutací daného hada... Takové informace jsou vhodné pro chovatele již s pokročilejšími zkušenostmi. Nicméně pokud se v budoucnu budete chtít zabývat genetikou podrobněji, určitě vám

k tomu nepostačí pár stránek v knize, ale bude nutné dohledávat spoustu informací na internetu, případně si pořídit publikaci, která se primárně genetice hadů bude věnovat. Tato knížka má však jiný úkol. Rád bych, aby tato kniha pomohla zejména začínajícím chovatelům a byla tak dobrou vstupní branou do světa chovu hadů.

Jsem chovatel, který na svých stránkách mimo jiné provozuje i poradenství, a mnozí z vás, kteří se na mne obrátili, již ví, že rád vyhovím i těm, kteří potřebují pouhou radu. Chodím zdarma dělat přednášky na základní školy. Mám radost, když mohu vyvrátit žákům, ale kolikrát i učitelům nejrůznější a nesmyslné mýty, které kolem hadů panují. I takové přednášky považuji za velmi důležité a musím sám osobně říct, že mě tyto velmi naplňují. Mýtů je opravdu hodně a když vidím děti, jak na začátku přednášky mají z hadů obavy a na konci si na hada sáhnou a mnozí se s ním i fotí, je mi naprosto jasné, že jsem svoji přednášku pojal správným směrem a že se mi opět podařilo zbořit další nesmyslné mýty a fobie.

Mám hady jako svého velkého koníčka, a nikoliv jako zdroj příjmů, proto jim mohu dávat to, co dávám, a nevidět za vším jen zisk. Sice nevím, kolik je v naší republice chovatelů, kteří se zabývají chovem a následným prodejem hadů, ale těch, o kterých vím, že bych si od nich hada koupil do svého chovu, se bohužel dá spočítat na prstech jedné ruky. Většina chovatelů, jak jsem již zmínil, má chov hadů jako zdroj příjmů a podle toho se k nim také chová. Nejen, že mnozí několikrát do roka, prodávají hady různě nerozkrmené, ale i způsob, jak se chovají k hadům, je dost zarážející a mně osobně se opravdu nelíbí. Mou snahou je dávat hadům to, co mají v přírodě, a podmínky v chovu jim co nejvíce přizpůsobit jejich domovině, ale hlavně je v žádném případě nezdomácňovat

či jinak domestikovat. Jednak se to ani nikdy nezdaří, a hlavně had při takový pokusech jen trpí. Je třeba si uvědomit, že had není domácí mazlíček v pravém slova smyslu. Had není ani pes, ani kočka a nikdy hada neochočíte.

Proto prosím berte tuto knihu jako letité (v době psaní této knihy – takřka třicetileté) postřehy a zkušenosti jednoho nadšence, který chce jen pomoci začínajícím, případně váhajícím zájemcům o chov hadů. Všechny texty i fotografie jsou mé vlastní. Nikde jsem nic nekopíroval a o totéž samozřejmě prosím i vás. Vše je podloženo mými dlouholetými zkušenostmi.

Možná ti z vás, kteří tuto knihu budou číst opravdu poctivě, najdou místa, kde si řeknou: „to už jsem zde jednou četl“. Není to proto, že bych ve svém věku trpěl sklerózou a zapomněl, o čem jsem psal, ale spíše jde o skutečnost, že považuji za vhodné toto zdůraznit v několika kapitolách, protože to či ono může být důležité i v oblasti výběru druhu hada, při koupi samotné, při hledání vhodného chovatele, výběru terária, umístění terária... Ne nadarmo se říká, že opakování je matka moudrosti.

Věřím, že tato kniha bude pro vás přínosem a odpoví vám na vaše otázky, případně poradí v problematice o chovu hadů v domácích podmínkách. Rád bych, aby tato kniha zaplnila mezeru na knižním trhu a byla pro vás zejména v začátcích dobrým pomocníkem. V případě jakéhokoliv dotazu mě neváhejte kontaktovat na e-mailové adrese: info@chovamehady.cz.

DŮSTOJNOST, VÁŽNOST A KOREKTNOST V TERARISTICE, A NEJEN V NÍ

Dlouho jsem váhal, zda tuto část ve své knize uveřejním, či nikoliv. Nicméně stále více jsem byl a jsem nadále utvrzován v tom, že zejména začínající chovatel by měl být o tomto informován a měl by si něco podobného přečíst a zejména se nad tímto článkem pozastavit, sám se zamyslet a udělat si vlastní úsudek.

To, o čem zde chci nyní psát, se bohužel netýká jen hadů, teraristiky jako takové, ale řešíme to u chovu všech zvířat a ve své podstatě i v dalších odvětvích. Nicméně rád bych zde podrobněji rozepsal problém týkající se teraristiky, především chovu hadů, protože v tomto oboru mám své zkušenosti.

Občas čtu některé inzeráty ve znění „koupím hada – jakéhokoli, ale levně“ nebo „chci chovat hada, ale nemám dostatek finančních prostředků – daruje někdo“ nebo další a pro mě ještě více zarážející „sehnal jsem si hada, ale nemám ho kam dát, nedaruje někdo starší akvárium – může být i prasklé“... Tohle, když někdy čtu, tak si říkám, že chudák had, který se ocitne u těchto majitelů.

Jak budu psát v některé z následujících kapitol, hadi patří mezi dlouhověká zvířata a podle toho je třeba k tomu takto přistupovat.

Je nutné si opravdu uvědomit, že hada nepořizujeme na měsíc nebo na rok, ale na mnohem delší dobu. A jako každý živý tvor si zaslouží, aby byl u vás nejen ubytovaný v odpovídajících podmínkách, ale aby mu byly vytvořeny takové podmínky pro jeho život u vás, jaké mívá v přírodě a své domovině. S tím jsou spojené i vstupní náklady na pořízení hada a na samotné terárium. S těmito náklady je v začátcích nutné počítat.

Již několikrát se mi stalo, že mi zazvonil telefon a pán říká: „Koupil bych hada a možná i dva, ale cena by měla být do 300 Kč za oba.“ Ani zmínka či dotaz o tom, jakého hada, jaké stáří (vždy doporučuji brát hada od mláďete), v jaké je kondici, zda bude rozkrmený, zda je to samice, nebo samec, kdy se narodil, zda by se na hada mohl před koupí nejdříve přijít podívat... O ničem takovém se dotýčný ani náznakem nezmíní a ani ho to nezajímá. Jediné, co ho zajímá, že bude mít hada a za co nejnižší cenu. I přes to, že jsem v daný okamžik měl ještě nějaké volné hady k dispozici, oznámil jsem „zájemci“, že hada nemám. Jak jsem psal v úvodu, hadi jsou mým velkým koníčkem, proto si mohu dovolit podobné zájemce odmítnout. Chci, aby hadi, které dávám novým zájemcům, žili ve vyhovujících podmínkách a nestrádali.

Je pro mne hrozné, když vidím v dnešní době nabídky hadů za 100 Kč a podobně. Podle mého je to naprostá devalvace teraristiky vůbec. Protože pokud někdo uvede v inzerátu, že prodá například užovku červenou za 100 Kč, a to i větší množství a cena možná dohodou, je naprosto zřejmé, že se jedná buď o překupníka, nebo, jak já s oblibou říkám, o „množírnu“. Nicméně potom takovému člověku je naprosto jedno, že kvalita mláďat je nulová a že u něho i rodiče prodávaných mláďat žijí, a osobně se nebojím říci, přežívají v otřesných podmínkách. Někdo si může říct, že „otřesné

podmínky“ jsou asi silné slovo. Věřte mi, že to ale je bohužel tvrdá realita. Osobně jsem na vlastní oči pár takových podmínek viděl a vůbec mi z toho nebylo dobře. Toto píšete se vši vážností. Rozhodně nejsem a nepatřím mezi skupinu tzv. „fanatických“ milovníků zvířat, kteří pro chované zvíře obětují naprosto vše a doma je vůdcem domácnosti zvíře. K těmto fanaticům rozhodně nepatřím. Nicméně tvrdím, že pokud si pořizujete jakékoliv zvíře, tak je mu potřeba umožnit žít v odpovídajících podmínkách, aby nestrádal.

Je třeba si uvědomit, že si nepořizujete domů ani myš jako potravu, kterou donesete a hodíte do terária a za pár okamžiků je potravní řetězec uzavřený. I u potravy je dobré, aby byly myšky pokud možno z kvalitního chovu, protože podat hadovi myš, která má na sobě třeba svrab nebo je jinak nemocná, moc vhodné není.

Tímto nechci říct, že si má každý vybírat hady, případně terária podle ceny a vzít jen to nejdražší, co na trhu najde. To rozhodně ne. Je však vhodné skloubit kvalitu chovatele s kladnými referencemi a cenou za hada, případně terárium. Jako u všeho i tady platí, že je dobré najít nějakou rovnováhu.

Souhlasím s tím, že toto je velmi těžké odhadnout, zejména pro začínající chovatele. Dnes se to na nejrůznějších inzertních serverech nabídkami jen hemží a sehnat hada, případně terárium není žádný problém. Bohužel o to těžší to zejména začínající chovatel má. Vyznat se ve spleti nabídek, aby případný zájemce koupil kvalitního jedince a kvalitně vyrobené, a hlavně kvalitně konstruované terárium, které má vše potřebné, bývá dost problematické. Jednoznačně doporučuji, než oslovíte kteréhokoliv prodejce, chovatele nebo výrobce terárií a budete s ním cokoli

řešit, najít si na něho nejdříve kladné nezávislé reference. Byť vám to zabere nějaký čas, v budoucnu to určitě oceníte, protože budete mít bezproblémový chov a had, případně terárium vám bude dělat jen radost. Někteří rádoby chovatelé vám však dokážou odpovídat a přesvědčovat vás, že musíte koupit jen od nich, protože to mají levné... Na toto si opravdu dávejte pozor.

Připravte si veškeré otázky, které vás zajímají, a již podle toho, jak bude daný chovatel reagovat, jakou intonací v hlase s vámi bude mluvit... lze usuzovat, zda se hodláte svěřit do dobrých rukou.

Bohužel dnešní doba napovídá tomu, o čem tady píší. Peníze jsou až na prvním místě. Proto je vždy nutné vybírat podle vlastních možností. Nicméně pokud opravdu hodláte do terária a hada souhrnně investovat například jen 1000 Kč, potom bych doporučil a upřímně vás požádal, abyste své rozhodnutí o pořízení hada na nějaký čas odložili a nějakou tu korunku přišetřili.

Není to ale jen o penězích. Mnohdy jsem se setkal s názorem „nic hledat nebudu, nebaví mě to, nemám na to čas a první, co na mě na internetu vyskočí, tam zavolám a hotovo“. To jsou právě ty chyby zejména začínajících chovatelů, kterých se mnozí dopouštějí. Věřte, že je opravdu nutné vrátit do teraristiky důstojnost, vážnost a rozvahu, kterou si tento obor určitě zaslouží. Zajímejte se v první řadě o kondici hada, jací jsou jeho rodiče, v jakých podmínkách jsou chováni, jestli je had řádně rozkrmený, zda je vám chovatel ochotný vždy poradit..., až potom, kdy budete spokojeni, se ptejte na cenu.

Další radu, kterou bych vám rád dal, je, že pro hada za dobrým chovatelem neváhejte klidně cestovat i přes celou republiku. Věřte, že se to rozhodně vyplatí. Doporučuji, aby pro vás nebyla

jediným a rozhodujícím ukazatelem cena, kterou utratíte za hada či terárium, nebo snad ujetá vzdálenost kterou musíte ujet.

K důstojnosti a odpovědnosti v teraristice by měli přispět i samotní chovatelé. Nicméně mnozí opravdu vidí jen zisk, proto podle toho vypadají i hadi od takového chovatele. Podmínky, ve kterých hady chová (pokud je tedy chová a sám není jen překupník) jsou ve většině případů nevyhovující. Možná by stálo za úvahu, zda by chov terarijních zvířat, a asi nejen těch, neměl být regulován nebo alespoň dohlížen odborníky na daný chov. Otázkou je, jak vybírat dané odborníky a jak by měl takový dozor vůbec vypadat. Protože jsem přesvědčen, že zvířata jsou týrána a trpí jen proto, v jakých podmínkách žijí, nebo spíše přežívají. Mnohé zarážející podmínky jsem viděl na vlastní oči a věřte, že to nebyl vůbec příjemný pohled.

O HADECH VŠEOBECNĚ A NĚKTERÉ ZAJÍMAVOSTI

Než zjistíme v dalších kapitolách, jaký je pro nás vhodný druh hada k našemu chovu, zda vůbec chceme hada chovat a zda je pro nás vhodný, řekneme si něco málo o hadech všeobecně.

Nechci a nebudu zde složitě popisovat různé detailní informace jako například složení krve, rozložení svalů, názvy jednotlivých šupin, případně problematiku genetiky. O některých věcech se možná krátce zmíním později, hlavně proto, že k popisovanému tématu se základní informace hodí. Nicméně do detailů některých záležitostí, jako je genetiky nebo složení krve či jed trávícího sekretu, tady nic popisovat nebudu. Nejenže to mnohé zejména začínající chovatele nemusí vůbec zajímat a nijak pro ně nejsou užitečné, ale podobných článků se dá na internetu najít mnoho. Koho zajímá právě problematika například genetiky hadů, nebude mít problém si ji na internetu najít, případně si pořídit speciální publikaci.

Není ani cílem této knihy popisovat jednotlivé hady, do jaké říše, kmene, podkmene, třídy, řádu, podřádu, čeledi, podčeledi a rodu patří. Jsem přesvědčený, že toto by začínajícího chovatele nejenže nezajímalo, ale možná by ho i některé věci a informace mátlly.